

Innst. O. nr. 57

(1999-2000)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse og i enkelte andre lover

Ot.prp. nr. 94 (1998-1999)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

Proposisjonen inneholder forslag til endringer i følgende lover:

I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse foreslås det følgende endringer:

- *Myndigheten til endelig inn- og utlemming av medlemmer i pensjonskassen overføres fra Stortinget til departementet.*

Forslaget forutsetter at det fortsatt skal være Stortinget som trekker opp retningslinjer for hvilke virksomheter utenfor statstjenesten som skal kunne være medlem i Statens Pensjonskasse. Forslaget innebærer dermed bare at Stortinget avlastes fra å treffe vedtak om enkeltvirksomheters inn- og eller utlemming i/fra pensjonskassen.

Ved Stortingets behandling av St.meld. nr. 33 (1993-1994) (Innst. S. nr. 159 (1993-1994)) ble det åpnet for at statlige virksomheter som endrer status, og ikke lenger er en del av statsforvaltningen, kan tilbys fortsatt medlemskap i Statens Pensjonskasse dersom de fortsatt har en tilknytning til statsforvaltningen. Virksomhetenes behov for å få et raskt endelig svar på om de kan tilbys medlemskap i pensjonskassen eller ikke, er dermed økt. Slik situasjonen er i dag, blir spørsmålet om endelig inn- eller utlemming forelagt Stortinget gjennom en egen stortingsproposisjon. En slik proposisjon fremmes normalt hvert andre eller tredje år. Ved en overføring av myndigheten til å treffe endelig vedtak om medlemskap i pensjonskassen fra Stortinget til departementet, vil tiden før endelig svar foreligger, bli vesentlig kortere.

De fleste høringsinstansene støtter forslaget, eller har ikke merknader til det. Landsorganisasjonen i Norge, seksjon stat (LO stat), Norsk Lærerlag og Akademikernes Fellesorganisasjon (AF) støtter ikke forslaget.

Regjeringen bemerker at den praksisen om inn- og utlemming av medlemmer som til nå er fulgt, vil bli videreført. Det vises også til at i de tilfellene det kan være aktuelt med en omlegging av praksis, vil en legge dette fram for Stortinget som en egen sak.

En vil derfor komme tilbake til Stortinget med en egen melding om saken.

- *En oppsatt alderspensjon fra pensjonskassen skal komme til utbetaling fra det tidspunktet det foreligger rett til straks løpende alderspensjon fra pensjonskassen.*

For rett til straks løpende alderspensjon fra Statens Pensjonskasse, er utgangspunktet at arbeidstakeren må fratre sin stilling ved eller etter den aldersgrensen som gjelder for stillingen.

Fra dette utgangspunktet er det i lov om Statens Pensjonskasse gjort unntak fra utgangspunktet. Felles for unntakene er at arbeidstakeren kan få rett til straks løpende alderspensjon fra et tidligere tidspunkt enn ved aldersgrensen.

En har kommet til at en vil ta opp forslaget om at en oppsatt pensjonsrett skal komme til utbetaling fra samme tidspunkt som et medlems ordinære pensjonsrett. Det legges særlig vekt på at en arbeidstaker som samtidig har flere stillinger som alle gir rett til medlemskap i Statens Pensjonskasse, bør være likestilt med en arbeidstaker som har hatt flere etterfølgende stillinger med rett til medlemskap i pensjonskassen: Det er aldersgrensen i det siste arbeidsforholdet før pensjonering som skal være bestemmende for når arbeidstakerens samlede pensjon fra Statens Pensjonskasse skal komme til utbetaling.

Endringen antas å gi en marginal økning i pensjonsutgiftene. Administrativt vil endringen gi en begrenset gevinst.

- *Enke- og enkemannspensjonene fra pensjonskassen gjøres om fra brutto- til nettoppensjonsytelser som er unntatt fra samordning og inntektsprøving.*

Full pensjon utgjør i dag 60 pst. av folketrygden.

For å unngå overpensjonering og for å sørge for at pensjonistens samlede pensjonsinntekt stod i et rimelig forhold til den tidligere inntekten, ble det bestemt at ytelsene som en pensjonist hadde rett til fra folketrygden og Statens Pensjonskasse, skulle tilpasses hverandre eller samordnes.

Folketrygdpensjonen skal alltid komme til utbetaling uten noen reduksjon, mens det skal skje en reduksjon i den ytelsen som pensjonisten har rett til fra blant annet Statens Pensjonskasse.

Det ovenstående innebærer at ytelsene fra Statens Pensjonskasse er basert på et bruttopensjonsprinsipp: For å komme fram til den pensjonen som Statens Pensjonskasse skal utbetale, tar man utgangspunkt i bruttostørrelsen på statspensjonen, og reduserer denne med et beløp som i utgangspunktet svarer til den pensjonen som pensjonisten har rett til fra folketrygden. Det beløpet bruttopensjonen utgjør etter at den er redusert med et samordningsfradrag, er da det beløpet pensjonisten får utbetalt fra pensjonskassen.

Alternativet til et bruttopensjonssystem er et nettopensjonssystem. Et slikt system innebærer at tjenstepensjonsordningen definerer sine pensjonsytelser som nettostørrelse, som kommer til utbetaling uavhengig av hvilke pensjons- og trygdeytelser pensjonisten måtte ha rett til fra annet hold (nettoгаранти). Systemet tar ofte sikte på å gi pensjonisten en samlet pensjonsinntekt som svarer til det et bruttopensjonssystem gir ved at de forutsetter at pensjonisten får utbetalt pensjon fra folketrygden (en såkalt beregnet folketrygd), men den garanterte ytelsen fra et nettopensjonssystem er normalt lavere enn i et bruttopensjonssystem. Årsaken er at ytelsene fra et nettopensjonssystem kommer i tillegg til pensjons- og trygdeytelser som pensjonisten måtte ha rett til fra annet hold.

Regjeringens forslag går ut på at enke- og enkemannspensjonene fra Statens Pensjonskasse blir gjort om fra brutto- til nettoppensjonsytelser, som er unntatt fra både samordning og inntektsprøving. Dermed unngår man to kompliserte ledd i pensjonsberegningen for pensjonskassen: samordningen og inntektsprøvingen.

Forslaget om å gjøre om enke- og enkemannspensjonene fra Statens Pensjonskasse fra brutto- til nettoppensjonsytelser stammer fra Samordningsutvalget. I sin utredning «Samordning av pensjons- og trygdeytelser» (NOU 1995:29) uttalte utvalget at det var særlig fire forhold som talte for en omlegging fra brutto- til nettoppensjonering for disse pensjonsytelsene (utredningens s. 207): a) samordningstilfeller med «blandet opptjening» av tilleggspensjon i folketryg-

den, b) situasjonen i Sverige og Danmark, c) problemet med såkalt «negativ effekt» og d) de «skjevhetene» som endringene i samordningsloven i henholdsvis 1989 og 1999 førte til.

Som en oppsummering av det ovenstående foreslo Samordningsutvalget at nivået på de nye nettoppensjonene burde settes til 10 pst. av det avdøde medlemmets pensjonsgrunnlag.

En har kommet til at en vil ta opp forslaget fra Samordningsutvalget om å gjøre om enke- og enkemannspensjonene fra Statens Pensjonskasse fra brutto- til nettoppensjonsytelser. Det samme gjelder de overgangsreglene som utvalget foreslår.

Det foreslås at endringen trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. I lovforslaget er det lagt opp til at dette vil kunne bli fra 1. juli 2000, slik at Statens Pensjonskasse vil kunne få nødvendig tid til å informere om det nye systemet, og legge opp sine rutiner m.v.

Økonomisk vil endringen være tilnærmet kostnadsnøytral. Administrativt vil den på sikt innebære en vesentlig forenkling, selv om det på kort sikt er knyttet merarbeid til innføring av nye regler parallelt med at de gamle reglene gjelder for store grupper av medlemmer.

- *Det innføres rett til enke- eller enkemannspensjon etter et medlem som gifter seg etter fylte 65 år, og etter et medlem som gifter seg etter å ha fått innvilget alders- og uførepensjon.*

Statens Pensjonskasse gir ikke enke- eller enkemannspensjon etter et medlem som giftet seg etter at han eller hun fylte 65 år.

Bestemmelsen foreslås opphevet. Med en oppheving av bestemmelsen blir de medlemmene i pensjonskassen som gifter seg etter fylte 65 år, likestilt med de medlemmene som gifter seg før dette tidspunktet.

Begrunnelsen for forslaget er todelt. For det første mener en at den tryggheten som en enke- eller enkemannspensjon kan gi, er uavhengig av hvor gammelt medlemmet i Statens Pensjonskasse er når han eller hun inngår ekteskap. For det andre syns det rimelig å innrømme en slik rett etter alle medlemmer i pensjonskassen, da de jo har bidratt til å finansiere denne retten gjennom sitt medlemsinnskudd. Regjeringen mener derfor at det er rimelig at enke- og enkemannspensjon gis også etter medlemmer i pensjonskassen som gifter seg i moden alder.

- *Barnepensjonene fra pensjonskassen gjøres om fra brutto- til nettoppensjonsytelser som er unntatt fra samordning og inntektsprøving.*

Barnepensjonene fra Statens Pensjonskasse blir i dag gitt som bruttopensjonsytelser.

Forslaget går ut på at barnpensjonene fra Statens Pensjonskasse blir gjort om fra brutto- til nettopensjonsytelser, som er unntatt fra både samordning og inntektsprøving. Ved en slik omlegging oppnår man en vesentlig gevinst for pensjonskassens beregning av barnpensjoner: Man unngår de kompliserte samordnings- og inntektsprøvningsbestemmelsene som gjelder for disse pensjonene.

Endelig unngår man de kompliserte garantibestemmelsene som gjelder de tilfellene pensjonskassen i tillegg til barnpensjonen også gir enke- eller enkepennsjon.

Forslaget om en omgjøring av barnpensjonene fra Statens Pensjonskasse fra brutto- til nettopensjonsytelser stammer fra Nettopensjonsutvalget (NOU 1990:21).

Bakgrunnen for Nettopensjonsutvalgets forslag om en omlegging fra brutto- til nettopensjonering av barnpensjonene var de kompliserte samordnings- og garantireglene som gjaldt for disse pensjonsytelsene, med det tilhørende administrative merarbeidet som dette medførte for de offentlige tjenestepensjonsordningene og de manglende mulighetene for å informere om reglene. Utvalget foreslo derfor at barnpensjonene fra disse ordningene ble gjort om til nettopensjonsytelser. Årsaken var at en slik omlegging ville føre til at man fikk et enklere og mer forutberegnelig pensjonssystem for både medlemmene i pensjonsordningene og for pensjonsordningene selv.

- *Det foreslås i tillegg oppheving av bestemmelser som ikke lenger har praktisk betydning, språklige og redaksjonelle endringer, samt oppretting av feilhenvisninger.*

I lov 14. desember 1951 nr. 11 om pensjonsordning for statsråder foreslås det følgende endringer:

- *Pensjonsordningen skal ikke utbetale alderspensjon så lenge den tidligere statsråden har heltidsstilling som kommunalt ombud.*

Regjeringen mener at en ordning der en tidligere statsråd kan få alderspensjon fra Pensjonsordningen for statsråder fullt ut i tillegg til lønnen i en stilling som kommunalt ombud, er en ordning som ikke bør fortsette. Avgjørende for dette synet er at en regel om avkorting/bortfall av pensjonen mot den arbeidsinntekten som pensjonisten har, er en vanlig regel i det øvrige regelverket om pensjon. Det bør derfor gjelde en slik regel også for Pensjonsordningen for statsråder. Det foreslås på denne bakgrunn at alderspensjon fra pensjonsordningen ikke skal komme til utbetaling i de tilfellene en tidligere statsråd har heltidsstilling som kommunalt ombud.

- *Det innføres et vilkår for rett til ytelser fra pensjonsordningen at pensjonssøkeren setter fram krav om de ytelsene som han eller hun har rett til fra folketrygden.*

Forslaget vil ikke få noen konsekvenser for pensjonssøkerens samlede pensjon, men man vil oppnå å få plassert en større del av pensjonsutgiftene til pensjonsordningen der de hører hjemme, altså i folketrygden.

- *Ordningen med et styre i pensjonsordningen oppheves, og dets oppgaver overføres til styret i Statens Pensjonskasse.*

I lov om pensjonsordning for statsråder er det bestemt at pensjonsordningen ledes av et styre, som består av statsministeren og to statsråder som oppnevnes av Kongen.

Styret i Pensjonsordningen for statsråder har ikke vært i funksjon.

Regjeringen mener at det ikke lenger er behov for å opprettholde en ordning med et styre i Pensjonsordningen for statsråder. Det foreslås derfor at ordningen med et styre i pensjonsordningen oppheves. Videre foreslås det at de oppgavene som styret i dag har, blir overført til styret i Statens Pensjonskasse.

- *Det foretas i tillegg språklige og redaksjonelle endringer. Det presiseres bl.a. at ytelsene fra pensjonsordningen er samordningspliktig.*

I lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apoteketaten foreslås det følgende endringer:

- *Enke- eller enkemannspensjonene fra pensjonsordningen gjøres om fra brutto- til nettopensjonsytelser som er unntatt fra samordning og inntektsprøving.*

På samme måte som i lov om Statens Pensjonskasse foreslår Regjeringen at enke- og enkemannspensjonene fra Pensjonsordning for apoteketaten gjøres om fra brutto- til nettopensjonsytelser, som er unntatt fra både samordning og inntektsprøving.

Det innføres rett til enke- eller enkemannspensjon etter et medlem som gifter seg etter fylte 65 år, og etter et medlem som gifter seg etter å ha fått innvilget alders- og uførepensjon.

Pensjonsordning for apoteketaten gir ikke enke- eller enkemannspensjon etter et medlem som giftet seg etter at han eller hun fylte 65 år.

På bakgrunn av at en ønsker at regelverket i lov om pensjonsordning for apoteketaten skal være mest mulig likt med regelverket i lov om Statens Pensjonskasse, foreslås også at Pensjonsordning for apoteketaten skal gi enke- eller enkemannspensjon etter et medlem som inngikk ekteskap etter at vedkommende var fylt 65 år, eller som inngikk ekteskap etter at vedkom-

mende hadde fratrådt sin stilling eller var permittert med rett til uførepensjon.

- *Barnepensjonene fra pensjonsordningen gjøres om fra brutto- til nettoppensjonssytelser som er unntatt fra samordning og inntektsprøving.*

Barnepensjonene fra Pensjonsordning for apoteketaten gis etter et regelverk som svarer til regelverket om slik pensjon i lov om Statens Pensjonskasse. Det betyr at ytelsene gis som bruttopensjonssytelser, som er gjenstand for både samordning med andre pensjons- og trygdeytelser, og at de kan bli inntektsprøvd mot pensjonistens inntekt når vedkommende er i alderen 18 til 21 år.

På samme måte som i lov om Statens Pensjonskasse foreslås det at barnepensjonene fra Pensjonsordning for apoteketaten gjøres om fra brutto- til nettoppensjonssytelser, som er unntatt fra både samordning og inntektsprøving.

- *En bestemmelse som ikke lenger har praktisk betydning oppheves, samt at det foretas språklige og redaksjonelle endringer.*

Det presiseres at ytelsene fra pensjonsordningen er samordningspliktige, ordet invalid erstattes med ordet ufør, presisering av reglene om tilbakesøking av for mye utbetalt pensjon, samt gjeninnføring av en regel om avbrudd av foreldelse av fordringer.

I lov 9. november 1956 nr. 1 om tillegg til lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse foreslås det enkelte mindre språklige og redaksjonelle endringer.

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser foreslås det at enke-, enkemanns- og barnepensjoner som ytes som nettoppensjonssytelser, skal unntas fra samordning med pensjon fra folketrygden og personskadetrygd.

I lov 21. mai 1982 nr. 25 om tillegg til lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse foreslås det enkelte mindre språklige og redaksjonelle endringer.

2. KOMITEENS MERKNADER

Myndighet til å treffe vedtak om endelig inn- og utlemming av medlemmer overføres fra Stortinget til departementet

Komiteen vil vise til at det er Stortinget som trekker opp retningslinjene for hvilke virksomheter utenfor statstjenesten som skal kunne være medlem i Statens Pensjonskasse.

Komiteen ser det derfor som en tungvint og komplisert løsning administrativt at saken skal tilbake til Stortinget for kontroll.

Komiteen slutter seg til forslaget om å overføre myndigheten til å gjøre vedtak om endelig inn- og utlemming av medlemmer i Statens Pensjonskasse fra Stortinget til departementet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, anser dette å være en oppgave som bør tilligge departementet. Flertallet forutsetter at de ansattes pensjonsrettigheter blir ivaretatt ved evt. omorganisering og fristilling av statlige virksomheter på samme måte som i dag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets prinsipielle holdning vedrørende Statens Pensjonskasse hvor partiet ønsker at dette skal være en pensjonsordning kun for statsansatte.

Disse medlemmer vil peke på at Statens Pensjonskasse allerede er uthullet i forhold til et slikt prinsipp gjennom at et stortingsflertall uten Fremskrittspartiet har innlemmet mange arbeidstakere som ikke er i et ansettelsesforhold til staten.

Disse medlemmer vil presisere at disse ytelsene er en del av lønns- og personalpolitikken, det er derfor ikke naturlig at disse forhandlingene skal ha konsekvenser for bedriften og ansatte utenfor statsforvaltningen.

Disse medlemmer vil oppfordre Regjeringen til at virksomheter som pr. i dag er innlemmet i Statens Pensjonskasse og som endrer status og ikke lenger er/blir en del av statsforvaltningen tas ut. Sammen med at nye virksomheter utenfor statsforvaltningen ikke tilbys medlemskap.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre under behandlingen av St.meld. nr. 33 (1993-1994) om retningslinjer for medlemskap i Statens Pensjonskasse fremholdt at dette først og fremst skal være en pensjonsordning for ansatte i staten. Virksomheter som endrer status og som ikke lenger er en del av statsforvaltningen, tidligere statsforetak som er organisert som aksjeselskap og virksomheter som blir organisert etter særlov eller som stiftelse bør ikke tilbys medlemskap.

En oppsatt alderspensjon skal komme til utbetaling fra det tidspunkt det foreligger rett til straks løpende pensjon

Komiteen slutter seg til forslaget om at en oppsatt pensjonsrett skal komme til utbetaling fra samme tidspunkt som et medlems ordinære pensjonsrett. Komiteen vil vise til at dette likestiller arbeidstakere som har flere stillinger samtidig som gir rett til medlemskap i Statens Pensjonskasse med arbeidstakere som har hatt flere etterfølgende stillinger med rett til medlemskap. Komiteen vil peke på at dette fører til at det er aldersgrensen i det siste arbeidsforholdet før pensjonering som skal være bestemmende for når arbeidstakers samlede pensjon fra Statens Pensjonskasse skal komme til utbetaling.

Enke- og enkemannspensjonene gjøres om fra brutto- til nettoppensjonsytelser som er unntatt fra samordning og inntektsprøving

Komiteen viser til at flere høringsinstanser som støttet dette forslaget la til grunn at pensjonsprosenten på de nye nettoppensjonene skulle være minst 10 pst. Dersom departementets forslag om 9 pst. skulle føre til utilsiktede virkninger, forutsetter komiteen at departementet ser nærmere på forholdet og eventuelt kommer tilbake til Stortinget med forslag om justering av prosenten.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, slutter seg til forslaget om å gjøre enke- og enkemannspensjonene fra pensjonskassen om fra bruttopensjonsytelse til nettoppensjonsytelse som er unntatt fra samordning og inntektsprøving.

Flertallet ser det som positivt at denne omleggingen gir incitament til at etterlatte har egen arbeidsinntekt ved at pensjonen ikke inntektsprøves. Flertallet vil peke på at ved omlegging fra brutto til nettoppensjonsytelse går man fra å ha et pensjonssystem som sikrer en minsteinntekt til å få et pensjonssystem som gir ytelse basert på avdødes inntekt uavhengig av den etterlattes inntekt.

Flertallet har merket seg at omleggingen i utgangspunktet er mest fordelaktig i tilfeller de avdøde hadde lav inntekt og pensjonsopptjening. Flertallet vil peke på at fordi kvinner har lavere inntekt enn menn vil imidlertid enkemenn få en noe bedre nettoppensjon enn i dag.

Flertallet har merket seg at dette skal være en provenynøytral endring.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, vil peke på at ved å fjerne inntektsprøvingen og samordningen blir det et enklere og mer oversiktlig pensjonssystem. Dette flertallet har merket seg at ved en omlegging fjernes flere problemområder som oppstår ved samordningen, blant annet problemet med negativ effekt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets merknader i Innst. S. nr. 180 (1995-1996) om velferdsmeldingen hvor partiet påpekte at man ikke vil gå inn for endringer av etterlattepensjonen som medfører en forringelse.

Disse medlemmer ser at forslaget medfører en forenkling av regelverket, men kan ikke akseptere at dette skal gå på bekostning av pensjonsutbetalingene til de aktuelle.

Disse medlemmer viser til at forslaget om nettoppensjon bygger på at det er en etterlattepensjon fra folketrygden som det ikke skal samordnes med. Meningen med forslaget er at summen av nettoppen-

sjon og etterlattepensjon fra folketrygden, for hele gruppen under ett, skal bli om lag det samme som nåværende ordning. Noen vil altså få forringet sine enkepensjonsutbetalinger.

Disse medlemmer viser til at Sosialdepartementet har sendt ut et høringsnotat med forslag om betydelig reduksjon, og på visse områder bortfall av etterlattepensjon fra folketrygden.

Disse medlemmer vil påpeke at hvis disse forslagene skulle bli vedtatt, vil de forutsetninger som forslagene om nettoppensjon bygger på, bli vesentlig endret eller helt falle bort.

Disse medlemmer mener derfor at forslaget om nettoppensjon til enker og enkemenn og forslagene om nedbygging av etterlattepensjon fra Folketrygden bør vurderes og behandles i sammenheng. Dette for å unngå vedtak på feilaktige premisser. Disse medlemmer vil derfor gå imot disse endringene, men foreslår følgende:

«Forslaget om overgang fra brutto- til nettoppensjonsytelser til enke- og enkemenn utsettes inntil det eventuelt kan behandles sammen med forslagene om nedbygging av etterlattepensjon fra Folketrygden.»

Komiteens medlemmer fra Høyre slutter seg til forslaget om å gjøre enke- og enkemannspensjonene fra Statens Pensjonskasse om fra brutto- til nettoppensjoner. Dette vil løse flere problemer knyttet til samordningen for denne gruppen, bl. a. problemet med «negativ effekt». Forslagene i Ot.prp. nr. 94 (1998-1999) løser imidlertid ikke problemene knyttet til samordning av de ordinære tjenestepensjonene i Statens Pensjonskasse. Disse medlemmer mener de ordinære ytelsene fra Statens Pensjonskasse også bør gjøres om til nettoppensjoner, og viser i den forbindelse til Høyres merknader i Innst. S. nr. 180 (1995-1996) om velferdsmeldingen.

Disse medlemmer mener det er behov for en trygghetsreform av Folketrygden, hvor tilleggs pensjonene fondsbaseres slik at den enkelte får sikkerhet for at fremtidige pensjonsytelser vil stå i forhold til egen opptjening. Disse medlemmer ber Regjeringen i forbindelse med oppfølgingen av Moland-utvalgets innstilling også legge frem forslag om at pensjoner fra Statens Pensjonskasse går over til å bli nettoppensjoner som fondsbaseres.

Innføring av rett til enke- og enkemannspensjon etter et medlem som gifter seg etter fylte 65 år, og etter et medlem som gifter seg etter å ha fått innvilget alders- eller uførepensjon

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil peke på at alle medlemmer har bidratt til å finansiere pensjonsordningen gjennom sitt medlemskap. Flertallet mener det er rimelig å innrømme en slik rett til alle medlemmer i

pensjonskassen uavhengig av alder eller om man er yrkesaktiv. Flertallet ser det som viktig at den trygghet som en enke- eller enkemannspensjon gir skal omfatte alle. Flertallet har merket seg at når det gjelder uførepensjonister vil de tilfeller hvor ekte-skapet inngås i siste leveår ikke ha rett til pensjon.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter ikke Regjeringens syn på dette området. Selv om disse medlemmer ser at dette er en ordning som vil gjelde få, synes disse medlemmer det ikke er riktig å innføre en slik rett. Disse medlemmer mener enke- eller enkemannspensjon bør gis dem som i løpet av et langt yrkesliv har vært avhengig av forsørgelse til livsopphold fra den som har vært medlem av pensjonskassen. Dette vil i stor grad ikke være tilfelle når medlemmet gifter seg etter fylte 65 år.

Barnepensjonene gjøres om fra brutto- til nettopensjonsytelser som er unntatt fra samordning og inntektsutprøving

Komiteen slutter seg til den modellen for barnepensjonen som Regjeringen foreslår. Komiteen har merket seg at denne innebærer at pensjonen gjøres om til en nettoytelse unntatt fra både samordning og inntektsprøving, med lik sats til alle barn fram til de fyller 20 år. Komiteen vil peke på at ved en slik omlegging oppnår man en vesentlig gevinst ved forenkling av beregningen av pensjonene. Komiteen vil peke på at dette også gir et mer forutberegnelig pensjonssystem.

Komiteen slutter seg til at pensjonen skal gjelde alle barn fram til de fyller 20 år uansett livssituasjon. Komiteen vil peke på at etter denne alder er det naturlig at finansiering av eventuelle studier skjer på annen måte. Komiteen ser det som rettferdig at det gis lik sats til alle barn.

Pensjonsordning for statsråder

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter forslaget om at alderspensjon fra pensjonsordningen for statsråder ikke skal komme til utbetaling så lenge den tidligere statsråden har heltidsstilling som kommunalt ombud. Flertallet vil peke på at bortfall av pensjonen mot arbeidsinntekt som pensjonisten har, er vanlig i øvrig regelverk om pensjon.

Flertallet ser det som naturlig at det også for rett til alderspensjon fra Pensjonsordningen for statsråder settes fram krav om ytelser fra folketrygden.

Flertallet har merket seg at styret i Pensjonsordningen for statsråder ikke har vært i funksjon fordi Statens pensjonskasse hele tiden har administrert ordningen. Flertallet slutter seg derfor til forslaget om at styret i pensjonsordningen oppheves og at dets oppgaver overføres til staten.

Pensjonsordning for apoteketaten

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, slutter seg til at det gis rett til enke- og enkemannspensjon etter et medlem som gifter seg etter fylte 65 år, og etter et medlem som gifter seg etter å ha fått innvilget alders- eller uførepensjon og at barnepensjonene gjøres om til nettoytelser som er unntatt samordning og inntektsprøving.

Flertallet har merket seg at reglene endres tilsvarende som i Statens Pensjonskasse.

Opptjening for full pensjon i Statens Pensjonskasse

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet registrerer at full opptjening i Statens Pensjonskasse oppnås etter 30 år, jf. § 23 i lov om Statens Pensjonskasse. Disse medlemmer viser imidlertid til at dette ikke gjelder hvis et medlem slutter i Staten og går over i annen virksomhet.

Disse medlemmer viser til at dersom et medlem av Pensjonskassen går over i privat virksomhet etter 30 år i statens tjeneste, regner vedkommende med at ved oppnådd pensjonsalder vil full statspensjon komme til utbetaling. Slik er det imidlertid ikke, og de fleste gjeldende pensjonister blir svært overrasket når de oppdager dette.

Disse medlemmer viser til at virkeligheten er at de som slutter og går over i annen virksomhet får en opptjeningstid for full pensjon som tilsvarer tiden frem til pensjonsalder - maks. 40 år. Dette er hjemlet i § 24 2. ledd.

Disse medlemmer mener at denne ordningen er urettferdig, og mener at regelen om opptjening må være den samme for alle. Disse medlemmer viser til at loven sier at full opptjening er 30 år. Hvorvidt man bestemmer seg for å slutte i staten eller ikke etter at full opptjening er oppnådd, burde etter disse medlemmers mening ikke vedkomme Pensjonskassen.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«I lov om Statens Pensjonskasse gjøres følgende endring:

§ 24 andre ledd oppheves.»

Endring av «invalidpensjon» til «uførepensjon»

Komiteen viser til brev fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet, datert 3. april 2000, der komiteen blir gjort oppmerksom på en forglemmelse fra departementets side i proposisjonen som innebærer at det ikke ble foreslått å endre § 5 første ledd, tredje setning i lov om Statens Pensjonskasse. Komiteen går inn for å innarbeide endringen i § 5 første ledd, tredje

setning i loven. Brevet fra departementet vedlegges innstillingen.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen utsette forslaget om overgang fra brutto- til nettoppensjonsytelser til enke- og enkemenn inntil det eventuelt kan behandles sammen med forslagene om nedbygging av etterlattepensjon fra Folketrygden.

Forslag 2

I lov om Statens Pensjonskasse gjøres følgende endring:

§ 24 andre ledd oppheves.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å fatte følgende

vedtak til lov

om endringer i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse og i enkelte andre lover

I

I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse gjøres følgende endringer:

Overskriften til kapitel 1 endres til: Kapittel 1. Formål og organisasjon. Samordning.

§ 3 oppheves.

§ 4 skal lyde:

Ytelsene som gis i medhold av denne loven, samordnes etter bestemmelsene i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser.

§ 5 første ledd tredje punktum, andre og nytt fjerde ledd skal lyde:

Arbeidstakere som mottar løpende alders- eller *uførepensjon* fra Pensjonskassen er medlemmer også når arbeidstiden er kortere enn dette.

Departementet kan bestemme at arbeidstakere i en virksomhet utenfor statstjenesten skal være medlemmer i Statens Pensjonskasse, og kan fastsette særlige vilkår for dette. Reglene i første ledd gjelder tilsvarende.

Departementet kan bestemme at arbeidstakere i en virksomhet utenfor statstjenesten ikke lenger skal være medlemmer i Pensjonskassen.

§ 9 skal lyde:

For innehavere av stillinger som er eller blir innlemmet i Pensjonskassen, jfr. § 5, kan *departementet* bestemme at de skal være medlemmer i kassen på andre vilkår enn loven ellers fastsetter.

§ 10 oppheves.

§ 17 første ledd skal lyde:

Den som utbetaler lønnen, er *uten godtgjøring fra Pensjonskassen* ansvarlig for å holde tilbake og innbetale innskott til Pensjonskassen. Et medlem skal likevel betale innskott direkte til kassen innen de frister som den fastsetter, hvis dette er særskilt bestemt.

§ 20 første ledd bokstavene e og f skal lyde:

- e. har *uførepensjon*, unntatt pensjon som ytes etter § 28 a,
- f. har ventelønn etter tjenestemannsloven § 13 nr. 6, eller har vartpenger etter § 24 tredje ledd i loven her,

I § 20 femte ledd skal ordet «invalidpensjon» endres til «uførepensjon».

Overskriften til kapitel 5 endres til: Kapittel 5. Alderspensjon.

§ 21 A første ledd andre strekpunkt skal lyde:

Den lavere aldersgrense er begrunnet i forhold som er omhandlet i lov 21. desember 1956 nr. 1 om *aldersgrenser for offentlige tjenestemenn m.fl.* § 2 første ledd alternativ a, og

§ 25 andre punktum skal lyde:

Dersom en arbeidstaker som fratrer sin stilling med rett til straks løpende pensjon, i tillegg har rett til oppsatt pensjon fra en annen stilling fra et senere tidspunkt, kommer den oppsatte pensjonen til utbetaling fra samme tidspunkt som den straks løpende pensjonen.

I § 26 skal ordet «invalidpensjon» endres til «uførepensjon».

Overskriften til kapitel 6 endres til: Kapittel 6. Uførepensjon.

I § 27 skal ordene «invalidpensjon» og «invalidpensjonist» endres til henholdsvis «uførepensjon» og «uførepensjonist». Videre skal henvisningen til § 24 andre ledd endres til § 24 tredje ledd.

I § 28 skal ordene «invalidpensjon», «invalidpensjonen» og «invaliditetens» endres til henholdsvis «uførepensjon», «uførepensjonen» og «uførhetens».

§ 28 a skal lyde:

Når et medlem er fratrådt etter 1. januar 1967 med rett til oppsatt alderspensjon og senere blir tilstått uførepensjon etter lov om folketrygd, har han fra samme tidspunkt rett til *uførepensjon* etter samme uføregrad fra Pensjonskassen svarende til oppsatt alderspensjon beregnet etter bestemmelsene i § 24 annet ledd. *Den oppsatte uførepensjonen løper fram til tidspunktet for utbetaling av den oppsatte alderspensjonen.*

I § 29 skal ordet «invaliditeten» endres til «uførheten».

I § 30 skal ordet «invalidpensjon» endres til «uførepensjon».

I § 31 skal ordene «invalidpensjon» og «trygdekassen» endres til henholdsvis «uførepensjon» og «folketrygden».

§ 32 skal lyde:

Når et medlem dør, har den gjenlevende ektefellen rett til enke- eller enkemannspensjon. Det samme gjelder gjenlevende ektefelle etter et tidligere medlem som mottok avtalefestet pensjon. For rett til oppsatt enke- eller enkemannspensjon er det et vilkår at medlemmet hadde en tjenestetid på minst tre år, se §§ 19 og 20.

Hvis et medlem er forsvunnet, og det av denne grunn er avsagt dom for at ekteskapet er oppløst, eller det er avsagt dom eller kjennelse for at vedkommende formodes å være død, anses den annen ektefelle som gjenlevende ektefelle. Inntil dom foreligger, kan Pensjonskassens styre gi ektefellen hel eller delvis pensjon i disse tilfellene.

Rett til enke- eller enkemannspensjon inntreffer ikke når medlemmet dør innen ett år etter at det fikk tilsetning med rett til medlemskap i Pensjonskassen eller etter at ekteskapet ble inngått, og dødsfallet skyldes sykdom som medlemmet led av ved tilsetningen eller vigselen, og som en av ektefellene må antas å ha kjent til. Når særlige grunner taler for det, kan Pensjonskassens styre gi hel eller delvis pensjon i disse tilfellene.

Det avgjøres etter ekteskapslovgivningen om fraskilt ektefelle har rett til enke- eller enkemannspensjon, og i tilfelle hvordan pensjonen skal deles mellom gjenlevende ektefelle og fraskilt ektefelle.

§ 33 skal lyde:

Full årlig enke- eller enkemannspensjon skal utgjøre 9 prosent av det pensjonsgrunnlaget som det avdøde medlemmet hadde (nettopensjon), se likevel overgangsregler i § 34.

Er den avdødes tjenestetid 30 år eller mer, ytes det full enke- eller enkemannspensjon. Dersom den avdødes tjenestetid er mindre enn 30 år, ytes det redu-

sert enke- eller enkemannspensjon. Pensjonen skal da utgjøre så mange trettideler av full pensjon som den avdøde har tjenestear. For beregning av oppsatt enke- eller enkemannspensjon gjelder § 24 andre ledd tilsvarende.

Dersom den avdøde mottok avtalefestet pensjon, alderspensjon eller en tidligere oppsatt alders- eller uførepensjon, legges den faktiske tjenestetiden den avdøde hadde til grunn ved beregning av pensjonen. Det samme gjelder dersom den avdøde hadde rett til en oppsatt pensjon. Ellers skal den tjenestetiden den avdøde ville ha fått ved å fortsette i stillingen fram til aldersgrensen legges til grunn.

Finner Pensjonskassens styre det godtgjort at medlemmets død skyldes skade eller sykdom som er en umiddelbar følge av usedvanlig påkjenning eller ulykkestilfelle i tjenesten, skal det ytes full enke- eller enkemannspensjon uten hensyn til tjenestetiden.

Bestemmelsen i § 28 første ledd tredje punktum gjelder tilsvarende for fastsetting av enke- og enkemannspensjon.

Departementet gir forskrift om fastsetting av enke- eller enkemannspensjon etter bestemmelsen her.

§ 34 skal lyde:

Når den gjenlevende ektefellen er født før 1. juli 1950, og den avdøde ble medlem i Pensjonskassen første gang før 1. juli 2000, ytes det enke- og enkemannspensjon etter denne bestemmelsen. Det samme gjelder for enker etter en mannlig arbeidstaker med medlemskap i Pensjonskassen fra før 1. oktober 1976.

Full årlig enke- eller enkemannspensjon skal utgjøre 39,6 prosent av det pensjonsgrunnlaget som det avdøde medlemmet hadde (bruttopensjon). Bestemmelsene i § 33 andre til femte ledd gjelder tilsvarende.

Pensjonen reduseres etter §§ 35 og 36 nedenfor. Dette gjelder likevel ikke for pensjon til enke etter en mannlig arbeidstaker med medlemskap i Pensjonskassen fra før 1. oktober 1976. Dersom begge reduksjonsbestemmelsene skal anvendes, reduseres pensjonen først etter § 35.

Departementet gir forskrift med nærmere bestemmelser om fastsetting av enke- eller enkemannspensjon.

§§ 34 a og 34 b oppheves.

§ 35 skal lyde:

Dersom den gjenlevende ektefellen samtidig har rett til uføre- eller alderspensjon fra Pensjonskassen eller fra en annen tjenestepensjonsordning, skal enke- eller enkemannspensjonen fra Pensjonskassen ikke utbetales med større beløp enn at samlet pensjon svarer til 60 prosent av summen av vedkommendes egen pensjon og den pensjonen den avdøde var berettiget

til som uførepensjonist etter full uførhet eller som alderspensjonist.

§ 36 skal lyde:

Dersom den gjenlevende ektefellen er yngre enn 70 år og har eller kan forventes å få arbeidsinntekt, reduseres pensjonen etter bestemmelsen her. Ytelser fra folketrygden som er nevnt i folketrygdloven § 17-8 tredje ledd er likestilt med arbeidsinntekt. Ved fastsetting av forventet inntekt legges det vekt på arbeidsmulighetene på hjemstedet og omstendigheter som framgår av folketrygdloven § 17-8.

Pensjonen skal ikke reduseres når den faktiske eller forventede inntekten på årsbasis er mindre enn halvparten av grunnbeløpet i folketrygden. Pensjonen reduseres med 40 prosent av inntekt over halvparten av grunnbeløpet. Har den gjenlevende ektefellen fylt 67 år, skal enke- eller enkemannspensjonen ikke avkortes med mindre pensjonisten faktisk har arbeidsinntekt. Skjer det en vesentlig endring i de forhold som har vært avgjørende for fastsettelsen av enke- eller enkemannspensjonen, kan saken prøves på nytt, og pensjonen endres eller falle bort.

Når spørsmål om overgangsstønad eller pensjon fra folketrygden til gjenlevende ektefelle er avgjort, skal pensjonen fra Pensjonskassen fastsettes etter den inntekten som er lagt til grunn i folketrygden.

§ 37 skal lyde:

Enke- eller enkemannspensjonen løper fra og med den måneden medlemmet dør, og til og med utgangen av måneden etter enkens eller enkemannens død.

Løpende enke- eller enkemannspensjon opphører når enken eller enkemannen inngår nytt ekteskap, men den begynner å løpe igjen dersom det nye ekteskapet oppløses ved den nye ektefellens død eller ved skilsmisse. Har enken eller enkemannen rett til enke- eller enkemannspensjon fra Pensjonskassen også etter den siste ektefellen, kan den samlede enke- eller enkemannspensjonen ikke overstige enke- eller enkemannspensjon etter 30 års tjenestetid etter den av de tidligere ektefellene som hadde det høyeste pensjonsgrunnlaget. Departementet gir forskrift om fastsettingen av enke- eller enkemannspensjon etter bestemmelsen her.

Stans og igangsetting av pensjon etter andre ledd skjer fra og med måneden etter inngåelsen eller oppløsningen av det nye ekteskapet.

Når en enke- eller enkemannspensjon er opphørt å løpe fordi enken eller enkemannen har inngått nytt ekteskap, kan Pensjonskassens styre bestemme at hun eller han skal få sin pensjon helt eller delvis tilbake dersom pensjonistens siste ektefelle på grunn av forhold som er inntrådt etter at ekteskapet er inngått, har mistet ervervsevnen og ektefellene ikke har tilstrekkelige eksistensmidler.

§ 38 skal lyde:

Når et medlem dør, har gjenlevende barn rett til barnepensjon. Det samme gjelder når det er avsagt dom eller kjennelse for at medlemmet formodes å være død. Inntil dom eller kjennelse foreligger, kan Pensjonskassens styre innvilge hel eller delvis pensjon. For rett til oppsatt barnepensjon er det et vilkår at det avdøde medlemmet hadde en tjenestetid på minst tre år, se §§ 19 og 20.

Full årlig barnepensjon skal utgjøre 15 prosent av det pensjonsgrunnlaget som det avdøde medlemmet hadde (nettoppensjon).

Er den avdødes tjenestetid 30 år eller mer, ytes det full barnepensjon. Dersom den avdødes tjenestetid er mindre enn 30 år, ytes det redusert barnepensjon. Pensjonen skal da utgjøre så mange trettideler av full pensjon som den avdøde har tjenesteår. For beregning av oppsatt barnepensjon gjelder § 24 andre ledd tilsvarende.

Dersom den avdøde mottok avtalefestet pensjon, alderspensjon eller en tidligere oppsatt alders- eller uførepensjon, legges den faktiske tjenestetiden den avdøde hadde til grunn ved beregning av pensjonen. Det samme gjelder dersom den avdøde hadde rett til en oppsatt pensjon. Ellers skal den tjenestetiden den avdøde ville ha fått ved å fortsette i stillingen fram til aldersgrensen legges til grunn.

Finner Pensjonskassens styre det godtgjort at medlemmets død skyldes skade eller sykdom som er en umiddelbar følge av usedvanlig påkjennning eller ulykkestilfelle i tjenesten, skal det ytes full barnepensjon uten hensyn til tjenestetiden.

Har barnet rett til barnepensjon fra Pensjonskassen etter både moren og faren, får barnet pensjon etter hver av dem.

Pensjonen utbetales til utløpet av den måneden barnet fyller 20 år. Dør barnet tidligere, betales pensjonen til og med måneden etter døds måneden.

Pensjonskassens styre kan gi barnepensjon til den avdødes stebarn og pleiebarn etter bestemmelsene i første til sjuende ledd.

Departementet gir forskrift om fastsetting av barnepensjon etter bestemmelsen her.

§ 44 tredje ledd skal lyde:

Restpensjon ved en alders- eller uførepensjonists død utbetales til ektefellen, eller til boet dersom avdøde ikke etterlater seg ektefelle.

§ 44 sjette, sjuende, åttende og niende ledd skal lyde:

Dersom et medlem har mottatt en ytelse etter den loven i strid med redelighet og god tro, kan beløpet kreves tilbakebetalt. Pensjonskassen kan også kreve en ytelse tilbake når et medlem eller noen som har handlet på medlemmets vegne, uaktsomt har gitt feilaktige eller mangelfulle opplysninger. Det samme

gjelder dersom utbetalingen skyldes feil fra Pensjonskassens side og mottakeren burde ha forstått dette.

I andre tilfeller enn nevnt i sjette ledd kan det som er utbetalt for mye, kreves tilbake dersom særlige grunner gjør det rimelig. Ved vurderingen av om det foreligger særlige grunner, skal det legges vekt på blant annet hvor lang tid det er gått siden den feilaktige utbetalingen fant sted, og om vedkommende har innrettet seg i tillit til utbetalingen. Kravet om tilbakebetaling etter dette leddet er begrenset til det beløp som er i behold når vedkommende blir kjent med at utbetalingen var feilaktig.

Et beløp som blir krevd tilbake etter sjette eller sjuende ledd, kan enten dekkes ved trekk i framtidige ytelser eller inndrives etter bestemmelsene i lov 21. november 1952 nr. 2 om betaling og innkreving av skatt. Slikt trekk avbryter foreldelsesfristen etter lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer. Det kan kreves renter etter lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

Dersom feilutbetalingen har medført høyere utlignet skatt, herunder trygdeavgift, kan tilbakekreivingsbeløpet reduseres med den merskatten som skyldes feilutbetalingen.

Nåværende sjuende ledd blir nytt tiende ledd.

§ 47 skal lyde:

Statlige og kommunale instanser plikter, etter nærmere bestemmelser av Kongen eller den han gir fullmakt, uten godtgjøring av Pensjonskassen å foreta pensjonsutbetalinger for den.

II

I lov 14. desember 1951 nr. 11 om pensjonsordning for statsråder gjøres følgende endringer:

§ 1 nytt andre punktum skal lyde:

Ytelsene som gis i medhold av denne loven, skal samordnes etter bestemmelsene i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser.

§ 2 fjerde ledd nytt andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder der vedkommende har heltidsstilling som kommunalt ombud.

I § 4 skal ordene «invalid», «invalidpensjon» og «invalidpensjonen» endres til henholdsvis «uføre», «uførepensjon» og «uførepensjonen».

Ny § 5 skal lyde:

Det er et vilkår for rett til ytelser etter denne loven at pensjonssøkeren setter fram krav om tilsvarende ytelser etter lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd. Departementet gir forskrift med nærmere bestemmelser.

§ 9 skal lyde:

Pensjonsordningen administreres av Statens Pensjonskasse under ledelse av Pensjonskassens styre.

III

I lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apoteketaten gjøres følgende endringer:

Overskriften til kapitel I skal lyde: Kapittel I. Omfang. Samordning.

§ Ny § 2 a i kapitel I skal lyde:

Ytelsene som gis i medhold av denne loven, skal samordnes etter bestemmelsene i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser.

I § 3 nr. 1 andre ledd skal ordene «invalidpensjon» og «invaliditetens» endres til henholdsvis «uførepensjon» og «uførhetens».

Overskriften til kapitel IV skal lyde: Kapittel IV. Uførepensjon.

I § 10 skal ordene «invalidpensjon» og «invalidpensjonist» endres til henholdsvis «uførepensjon» og «uførepensjonist».

I § 11 skal ordene «invalidpensjon», «invalidpensjonen» og «invaliditetens» endres til henholdsvis «uførepensjon», «uførepensjonen» og «uførhetens».

I § 12 skal «invaliditeten» endres til «uførheten».

I § 13 skal ordet «invalidpensjon» endres til «uførepensjon».

I § 14 skal ordene «invalidpensjon» og «trygdekassen» endres til henholdsvis «uførepensjon» og «folketrygden».

§ 15 skal lyde:

Når et medlem dør, har den gjenlevende ektefellen rett til enke- eller enkemannspensjon. Det samme gjelder gjenlevende ektefelle etter et tidligere medlem som mottok avtalesfestet pensjon. For rett til oppsatt enke- eller enkemannspensjon er det et vilkår at medlemmet hadde en tjenestetid på minst tre år, se §§ 3 og 4.

Hvis et medlem er forsvunnet, og det av denne grunn er avsagt dom for at ekteskapet er oppløst, eller det er avsagt dom eller kjennelse for at vedkommende formodes å være død, anses den annen ektefelle som gjenlevende ektefelle. Inntil dom foreligger, kan pensjonsordningens styre gi ektefellen hel eller delvis pensjon i disse tilfellene.

Rett til enke- eller enkemannspensjon inntreffer ikke når medlemmet dør innen ett år etter at det fikk tilsetning med rett til medlemskap i pensjonsordningen eller etter at ekteskapet ble inngått, og dødsfallet skyldes sykdom som medlemmet led av ved tilsetningen eller vigselen, og som en av ektefellene må antas å ha kjent til. Når særlige grunner taler for det, kan pensjonsordningens styre gi hel eller delvis pensjon i disse tilfellene. Styret kan videre for inntil tre år om gangen gi hel eller delvis pensjon til en kvinne eller mann som ikke var gift med den avdøde, når hun eller han har omsorg for den avdødes barn, og var underholdt av ham eller henne.

Det avgjøres etter ekteskapslovgivningen om fraskilt ektefelle har rett til enke- eller enkemannspensjon, og i tilfelle hvordan pensjonen skal deles mellom gjenlevende ektefelle og fraskilt ektefelle.

§ 16 skal lyde:

Full årlig enke- eller enkemannspensjon skal utgjøre 9 prosent av det pensjonsgrunnlaget som det avdøde medlemmet hadde (nettopensjon), se likevel overgangsregler i § 17.

Er den avdødes tjenestetid 30 år eller mer, ytes det full enke- eller enkemannspensjon. Dersom den avdødes tjenestetid er mindre enn 30 år, ytes det redusert enke- eller enkemannspensjon. Pensjonen skal da utgjøre så mange trettideler av full pensjon som den avdøde har tjenestear. For beregning av oppsatt enke- eller enkemannspensjon gjelder § 7 nr. 2 tilsvarende.

Dersom den avdøde mottok avtalefestet pensjon, alderspensjon eller en tidligere oppsatt alders- eller uførepensjon, legges den faktiske tjenestetiden den avdøde hadde til grunn ved beregning av pensjonen. Det samme gjelder dersom den avdøde hadde rett til en oppsatt pensjon. Ellers skal den tjenestetiden den avdøde ville ha fått ved å fortsette i stillingen fram til aldersgrensen, legges til grunn. På samme måte fastsettes tjenestetiden dersom medlemmet dør innen tre måneder etter at han eller hun har fratrådt sin stilling, og i mellomtiden ikke har vært i annet arbeid.

Departementet gir forskrift om fastsetting av enke- eller enkemannspensjon etter bestemmelsen her.

§ 17 skal lyde:

Når den gjenlevende ektefellen er født før 1. juli 1950 og den avdøde ble medlem av pensjonsordningen første gang før 1. juli 2000, ytes det enke- og enkemannspensjon etter denne bestemmelsen. Det samme gjelder for enker etter en mannlig arbeidstaker med medlemskap i pensjonsordningen fra før 1. oktober 1976.

Full årlig enke- eller enkemannspensjon skal utgjøre 39,6 prosent av det pensjonsgrunnlaget som det avdøde medlemmet hadde (bruttopensjon). Bestem-

melsene i § 16 andre og tredje ledd gjelder tilsvarende.

Pensjonen reduseres etter §§ 18 og 19 nedenfor. Dette gjelder likevel ikke for pensjon til enke etter en mannlig arbeidstaker med medlemskap i pensjonsordningen fra før 1. oktober 1976. Dersom begge reduksjonsbestemmelsene skal anvendes, reduseres pensjonen først etter § 18.

Departementet gir forskrift med nærmere bestemmelser om fastsetting av enke- eller enkemannspensjon.

§ 18 skal lyde:

Dersom den gjenlevende ektefellen samtidig har rett til uføre- eller alderspensjon fra pensjonsordningen eller fra en annen tjenstepensjonsordning, skal enke- eller enkemannspensjonen fra pensjonsordningen ikke utbetales med større beløp enn at samlet pensjon svarer til 60 prosent av summen av vedkommandes egen pensjon og den pensjonen den avdøde var berettiget til som uførepensjonist etter full uførhet eller som alderspensjonist.

§ 19 skal lyde:

Dersom den gjenlevende ektefellen er yngre enn 70 år og har eller kan forventes å få arbeidsinntekt, reduseres pensjonen etter bestemmelsen her. Ytelser fra folketrygden som er nevnt i folketrygdloven § 17-8 tredje ledd er likestilt med arbeidsinntekt. Ved fastsetting av forventet inntekt legges det vekt på arbeidsmulighetene på hjemstedet og omstendigheter som framgår av folketrygdloven § 17-8.

Pensjonen skal ikke reduseres når den faktiske eller forventede inntekten på årsbasis er mindre enn halvparten av grunnbeløpet i folketrygden. Pensjonen reduseres med 40 prosent av inntekt over halvparten av grunnbeløpet. Har den gjenlevende ektefellen fylt 67 år, skal enke- eller enkemannspensjonen ikke avkortes med mindre pensjonisten faktisk har arbeidsinntekt. Skjer det en vesentlig endring i de forhold som har vært avgjørende for fastsettelsen av enke- eller enkemannspensjonen, kan saken prøves på nytt, og pensjonen endres eller falle bort.

Når spørsmål om overgangsstønad eller pensjon fra folketrygden til gjenlevende ektefelle er avgjort, skal pensjonen fra pensjonsordningen fastsettes etter den inntekten som er lagt til grunn i folketrygden.

§ 20 skal lyde:

Enke- eller enkemannspensjonen løper fra og med den måneden medlemmet dør, og til og med utgangen av måneden etter enkens eller enkemannens død. For en enke eller en enkemann etter en apoteker, løper enke- eller enkemannspensjonen likevel fra og med den måneden hvor apoteket overdras til en ny innehaver,

med mindre styret innvilger pensjon fra et tidligere tidspunkt.

Løpende enke- eller enkemannspensjon faller bort hvis enken eller enkemannen gifter seg igjen. Blir hun eller han igjen enke eller enkemann, kan styret, om hennes eller hans økonomiske forhold gjør det rimelig, bevilge henne eller ham pensjon med inntil forskjellen mellom pensjonen etter denne loven og underhold eller pensjon som vedkommende er sikret gjennom senere ekteskap. Bestemmelsen i andre punktum gjelder tilsvarende dersom det nye ekteskapet blir oppløst ved skilsmisse.

§§ 21 og 22 oppheves.

§ 23 skal lyde:

Når et medlem dør, har gjenlevende barn rett til barnepensjon. Det samme gjelder når det er avsagt dom eller kjennelse for at medlemmet formodes å være død. Inntil dom eller kjennelse foreligger, kan pensjonsordningens styre innvilge hel eller delvis pensjon. For rett til oppsatt barnepensjon er det et vilkår at det avdøde medlemmet hadde en tjenestetid på minst tre år, se §§ 3 og 4.

Full årlig barnepensjon skal utgjøre 15 prosent av det pensjonsgrunnlaget som det avdøde medlemmet hadde (nettopensjon).

Er den avdødes tjenestetid 30 år eller mer, ytes det full barnepensjon. Dersom den avdødes tjenestetid er mindre enn 30 år, ytes det redusert barnepensjon. Pensjonen skal da utgjøre så mange trettideler av full pensjon som den avdøde har tjenestear. For beregning av oppsatt barnepensjon gjelder § 7 nr. 2 tilsvarende.

Dersom den avdøde mottok avtalefestet pensjon, alderspensjon eller en tidligere oppsatt alders- eller uførepensjon, legges den faktiske tjenestetiden den avdøde hadde til grunn ved beregning av pensjonen. Det samme gjelder dersom den avdøde hadde rett til en oppsatt pensjon. Ellers skal den tjenestetiden den avdøde ville ha fått ved å fortsette i stillingen fram til aldersgrensen legges til grunn.

Har barnet rett til barnepensjon fra Pensjonsordningen etter både moren og faren, får barnet pensjon etter hver av dem.

Pensjonen utbetales til utløpet av den måneden barnet fyller 20 år. Dør barnet tidligere, betales pensjonen til og med måneden etter døds måneden.

Pensjonsordningens styre kan gi barnepensjon til den avdødes stebarn og pleiebarn etter bestemmelsene i første til sjuende ledd.

Departementet gir forskrift om fastsetting av barnepensjon etter bestemmelsen her.

§ 24 oppheves.

§ 27 skal lyde:

Dersom et medlem har mottatt en ytelse etter denne loven i strid med redelighet og god tro, kan beløpet kreves tilbakebetalt. Pensjonsordningen kan også kreve en ytelse tilbake når et medlem eller noen som har handlet på medlemmets vegne, uaktsomt har gitt feilaktige eller mangelfulle opplysninger. Det samme gjelder dersom utbetalingen skyldes feil fra Pensjonsordningens side og mottakeren burde ha forstått dette.

I andre tilfeller enn nevnt i første ledd kan det som er utbetalt for mye, kreves tilbake dersom særlige grunner gjør det rimelig. Ved vurderingen av om det foreligger særlige grunner, skal det legges vekt på blant annet hvor lang tid det er gått siden den feilaktige utbetalingen fant sted, og om vedkommende har innrettet seg i tillit til utbetalingen. Kravet om tilbakebetaling etter dette leddet er begrenset til det beløp som er i behold når vedkommende blir kjent med at utbetalingen var feilaktig.

Et beløp som blir krevd tilbake etter første eller andre ledd, kan enten dekkes ved trekk i framtidige ytelser eller inndrives etter bestemmelsene i lov 21. november 1952 nr. 2 om betaling og innkreving av skatt. Slikt trekk avbryter foreldelsesfristen etter lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer. Dersom feilutbetalingen har medført høyere utlignet skatt, herunder trygdeavgift, kan tilbakekreivingsbeløpet reduseres med den merskatten som skyldes feilutbetalingen.

§ 32 nr. 2 oppheves.

Någjeldende § 32 nr. 3 blir ny nr. 2.

IV

I lov 9. november 1956 nr. 1 om tillegg til lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse gjøres følgende endring:

§ 1 andre ledd skal lyde:

Tjenestetiden forhøyes på tilsvarende måte ved beregning av uføre-, enke-, enkemanns- og barnepensjon.

V

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endring:

§ 3 nytt tredje ledd skal lyde:

Enke-, enkemanns- og barnepensjon beregnet som nettoytelser etter lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse §§ 33 og 38, er unntatt fra samordning etter loven her, bortsett fra bestemmelsene om samordning av tjenstepensjoner etter kapittel II. Det samme gjelder for tilsvarende nettopensjoner fra andre tjenstepensjonsordninger.

VI

I lov 21. mai 1982 nr. 25 om tillegg til lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse gjøres følgende endring:

§ 1 andre ledd skal lyde:

Tjenestetiden forhøyes på tilsvarende måte ved beregning av *uføre*-, *enke*-, *enkemanns*- og *barnepen*-sjon.

VII

Ikrafttredelse og overgangsregler

1. Lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse:
 - a) Kapittel 1 overskriften, §§ 3, 4, 17 første ledd, 20 første ledd bokstavene e og f og femte ledd, Kapittel 5 overskriften, §§ 21 A første ledd, 26, Kapittel 6 overskriften og §§ 27, 28, 28 a, 29, 30 og 31, 44 tredje, sjette, sjuende, åttende og niende ledd og 47: Endringene trer i kraft straks.
 - b) §§ 5 andre og fjerde ledd, 9, 10: Endringene trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.
 - c) §§ 25 andre punktum og 32 til 38: Endringen trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer, og skal gjelde for nye pensjonstilfeller.

2. Lov 14. desember 1951 nr. 11 om pensjonsordning for statsråder:
 - a) §§ 1 andre punktum, 4 og 9: Endringene trer i kraft straks.
 - b) §§ 2 fjerde ledd andre punktum og 5: Endringene trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer, og skal gjelde for nye pensjonstilfeller.
3. Lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apoteketaten:
 - a) Kapittel I overskriften, §§ 2 a, 3 nr. 1 andre ledd, kapittel IV overskriften, §§ 10, 11, 12, 13, 14, 27 og 32 nr. 2: Endringene trer i kraft straks.
 - b) §§ 15 til 24: Endringene trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer, og skal gjelde for nye pensjonstilfeller.
4. Lov 9. november 1956 nr. 1 om tillegg til lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse: Endringen trer i kraft straks.
5. Lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser: Endringen trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.
6. Lov 21. mai 1982 nr. 25 om tillegg til lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse: Endringen trer i kraft straks.

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 6. april 2000

May-Helen Molvær Grimstad
leder

Ola T. Lånke
ordfører

Oddbjørg Ausdal Starrfelt
sekretær

Vedlegg 1**Brev fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet til komiteen, datert 3. april 2000.****Forslag til lov om endringer i lov 28. juli 1949 nr 26 om Statens Pensjonskasse og i enkelte andre lover**

Jeg viser til telefonsamtaler mellom departementets saksbehandler og komitesekretær Ståle Rist, senest 23. mars 2000.

I Ot.prp. nr 94 (1998-99), som er til behandling i Familie-, kultur- og administrasjonskomiteen er det bl.a. fremmet forslag om at uttrykket «invalidpensjon» endres til «uførepensjon». Dessverre er det ved

en forglemmelse ikke foreslått å endre § 5 første ledd, tredje setning.

Det har vært departementets mening at § 5 første ledd, tredje setning skal lyde:

«Arbeidstakere som mottar løpende alders- eller *uførepensjon* fra Pensjonskassen er medlemmer også når arbeidstiden er kortere enn dette.»

Jeg ber at komiteen retter opp denne forglemmelsen i forbindelse med sakens behandling.